

Vänsterpress om kampen mot klimathotet – sommaren 2019

Artiklarna i denna samling handlar om olika aspekter på vad som kan och bör göras för att bekämpa klimathotet. En gemensam nämnare är att kapitalismen är oförmögen att bryta den onda spiralen, dvs att det krävs kraftiga ingrepp i det ekonomiska systemets sätt att fungera.

Se även:

Andreas Malm: [Växthuseffekten, klimatet och vädret](#) och [Revolution inför klimatkatastrofen](#), Danuel Tanuro, John Bellamy Foster och Ian Angus: [Ekosocialister debatterar strategin för att stoppa klimatförändringarna](#), Mike Shaughnessy: [Klimatkrisen – vilka övergångskrav ska ekosocialister driva kampanj om?](#), samt Lola Seaton: [Frågor till ekosocialister](#)

Martin Fahlgren 12/7 2019

Innehåll

Flamman	1
<i>Klimatpaniken måste omsättas i politik</i>	1
<i>"Det enda realistiska projektet"</i>	2
Internationalen	5
<i>Odlad det ekologiska klasshatet!</i>	5
<i>Enhetslistans program för en grön omställning</i>	8
<i>Det räcker inte att "Lyssna på forskarna"</i>	9
<i>FN varnar för "Klimat-apartheid"</i>	11
Offensiv	11
<i>Kampen för klimatet kräver socialism</i>	11
<i>Värmeböljor som slår ut Europa</i>	15
<i>"Inga alternativ inom kapitalismen"</i>	17
Proletären	18
<i>Gör du bot och bättring för klimatet?</i>	18

Flamman

Klimatpaniken måste omsättas i politik

Per Björklund

Flamman 2/5 2019

Greta Thunberg och hennes medkämpar ber inte om applåder, utan om ett krisprogram. En vänster som tar sin egen uppgift på allvar måste presentera ett.

Mäktiga kollektiva proteströrelser dyker ofta upp när vi minst anar det. I ett slag tycks de vända upp och ner på allt och skapa förutsättningar för verklig förändring. Den globaliseringskritiska rörelsen i början av 2000-talet, den arabiska våren, de gula västarna i Frankrike – alla har de fötts med en smäll och skapat ett momentum som för en stund fått dem att se nästan ostopbara ut.

En sådan rörelse kan överleva utan verkliga segrar så länge den växer, men utan konkreta strider och krav att rikta in kampen på tappar den så småningom fart. Även om den på många sätt är unik lär den globala rörelse som föddes när den då 15-åriga Greta Thunberg inledde sin skolstrejk för klimatet förra sommaren inte vara ett undantag. Det är en rörelse som skapar hopp, men som framförallt borde få alla som tar klimatfrågan på allvar att fråga sig hur vi bäst kan bidra till dess lösning, här och nu.

Det finns många förklaringar till varför den här rörelsen uppstod just nu. En av dem är utan tvekan den effektiva enkelheten i Greta Thunbergs budskap. Hennes tal på världselitens forum i Davos är mest känt för den redan legendariska frasen ”I want you to panic”, men är även i sin helhet ett retoriskt mästerverk. Inte minst genom det geniala greppet att utmåla klimatfrågan – som ofta beskrivs som superkomplex och som mänsklighetens svåraste utmaning – som ”så enkel att till och med ett barn kan förstå den. Vi måste stoppa våra utsläpp av växthusgaser, och antingen så gör vi det eller så gör vi det inte”. Greta gör det lätt att ta ställning, vänder sin största svaghet till en styrka, och får sina kritiker att framstå som pinsamt omogna utan att de förstår det själva.

I det avseendet har vänstern mycket att lära. Men vänstern har också en viktig roll att spela. Det enkla mobiliserande budskap som än så länge är rörelsens styrka kommer förr eller senare bli till en svaghet. Samtidigt kan ingen begära eller förvänta sig att Greta Thunberg och den unga proteströrelse hon inspirerat ska sätta sig och formulera en detaljerad plan för att lösa klimatkrisen. Här vilar därför ett tungt ansvar på organiserade politiska krafter. Vad vänstern borde göra, om man ska ta Gretas ord och sin egen uppgift på allvar, är att visa att man har en plan för att rädda klimatet, redo att sätta i verket om man skulle få makten imorgon. En sådan plan behöver absolut inte vara detaljerad, tvärtom. Det viktiga är att huvuddragen och riktningen finns där. När huset brinner vill man veta att brandkåren är på väg och har vatten i tanken, inte exakt hur de kommer att gå till väga för att släcka elden.

Det svenska Vänsterpartiets nuvarande strategi kan sägas utgöra ett exempel på motsatsen. Målet är att presentera enstaka konkreta reformer som man i bästa fall kan få igenom i kohandel med parlamentets mittenkrafter, och sedan motta väljarnas tacksamhet. Inför EU-vallet har man i denna anda lanserat en progressiv flygskatt, en smart reform som i bästa fall visar hur partiets lösning på klimatkrisen skulle se ut (”låt de rikaste betala”) men inte på långa vägar signalerar verklig krismedvetenhet eller beredskap att genomdriva de omfattande reformer och investeringar som krävs.

Det Greta och hennes hundratusentals medkämpar – liksom mängder av klimatforskare – efterlyser är inget mindre än ett verkligt krisprogram. Ett sådant måste inte bara svara på frågan hur vi snabbt ställer om till ett fossilfritt samhälle, utan också på hur vi samtidigt kan säkra vanliga människors ekonomiska trygghet. Det måste få lösningen att framstå som själv-

klar, enkel och möjlig att genomföra, även om det i praktiken utan tvekan kommer att vara otroligt svårt. Om inte vänstern presenterar ett sådant program, så kommer ingen att göra det.

"Det enda realistiska projektet"

Jonas Elvander

Flamman 9/7 2019

Robert Pollin. Foto. University of Massachusetts.

Medan vi går in i vad som kan bli ännu en rekordvarm sommar fortsätter debatten inom vänstern om vad som bör göras för att bekämpa klimatförändringarna. Robert Pollin, professor i ekonomi vid University of Massachusetts-Amherst i USA, stödjer en så kallad Green New Deal. Flamman talade med honom om keynesianska klimatstrategier och varför tillväxtkritiker är naiva.

Du är en av de kändaste vetenskapliga företrädarna för "The Green New Deal". Kan du förklara vad det är?

Som jag ser det är de huvudsakliga beståndsdelarna i The Green New Deal ganska enkla. De utgör ett världsomspännande program som går ut på att investera mellan två och tre procent av världens BNP varje år för att dramatiskt öka energieffektiviteten och bygga ut utbudet av förnybara energikällor. I oktober förra året publicerade FN:s klimatpanel IPCC en ny rapport som slår fast att vi måste begränsa ökningen av den globala medeltemperaturen under detta århundrade till 1,5 i stället för två grader. Detta kräver att de globala koldioxidutsläppen minskar med om kring 45 procent till och med 2030 och är helt utfasade 2050.

Dessa nya siffror från IPCC ger oss tydliga ramar inom vilka vi kan ta ställning till olika sätt att angripa klimatförändringarna på. Om vi ska lyckas är det tydligt vilket det enskilt viktigaste projektet är: att reducera olje-, kol- och gaskonsumtionen och sedan helt fasa ut användningen av fossila bränslen. Detta eftersom de står för omkring 70 procent av utsläppen av de växthusgaser som orsakar den globala uppvärmningen. Samtidigt behöver människor fortfarande konsumera energi för att kunna belysa, värma upp, kyla byggnader, driva bilar, bussar, tåg och flygplan och använda datorer och industrimaskiner. Det är meningslöst att låtsas som om det inte är fallet – det vore detsamma som att hävda att alla vill ha åtstramning.

Därför krävs ett realistiskt alternativ till den nuvarande fossilberoende infrastrukturen som kan möta världens energibehov. Det kräver i sin tur en *absolut frikoppling* av den ekonomiska aktiviteten från konsumtionen av fossila bränslen. Det vill säga förbrukningen av fossila bränslen måste stadigt minska kraftigt i absoluta termer och nå noll 2050, samtidigt som folk fortfarande kan tillfredsställa sina energibehov.

Energieffektivitet går ut på att man använder mindre energi för att nå samma eller till och med högre nivåer av energiutbud genom förbättrade teknologier och praktiker. Till exempel genom att isolera byggnader mer effektivt, köra mer bränslesnåla bilar eller bygga ut kollektivtrafiken, och reducera den energi som i dag går till spillo. Ökade investeringar i energieffektivitet leder till en ökad levnadsstandard eftersom en högre effektivitet innebär att energikonsumenter sparar pengar. En högre energieffektivitet kommer förvisso att ge ”bumerangeffekter”, det vill säga energikonsumtionen kommer att öka på grund av de lägre kostnaderna. Men de kommer sannolikt att vara små inom ramen för ett globalt projekt som går ut på att reducera utsläppen. Koldioxidutsläppen kan var helt utfasade inom 30 år med detta program, även med en lite blygsammare investeringsnivå på två procent av BNP om året. Man ska komma ihåg att en snabbare tillväxttakt också kommer att snabba på hastigheten med vilken rena energikällor ersätter fossila bränslen, eftersom högre BNP-nivåer innebär att en större total summa investeringar går till projekt för förnybar energi.

2018 låg de globala investeringsnivåerna i förnybar energi på omkring 330 miljarder dollar, motsvarande 0,4 procent av världens BNP. För att nå målet krävs att de är på omkring 2,5 procent till 2030 – det vill säga 2 biljoner dollar av de 80 biljoner dollar som utgör världens samlade BNP – och därefter ökar i takt med den globala BNP-tillväxten. Samtidigt måste förbrukningen av fossila bränslen sjunka med ungefär 3,5 procent årligen. För att detta ska lyckas krävs så klart en väldigt aggressiv politik.

Till exempel måste rådande regleringar rivas upp så att man kan tvinga fram stora nedskärningar i användningen av fossila bränslen, stora offentliga investeringar i hållbar infrastruktur samt subventioner till privata företag för att investera i förnybar energi. Rika länder måste också subventionera investeringar i fattigare länder, speciellt som de skapade problemet från början genom att förbränna fossila bränslen i två århundranden.

När privata kapitalister får offentliga bidrag för att investera i grön energi kommer de att i utbyte behöva acceptera begränsningar av deras vinstmöjligheter, på samma sätt som nu görs med privatägda eltjänster på sina håll. Detta aktualiserar i sin tur frågan om ägarskap av de nya industrierna. Energisektorn har länge opererat under flera olika ägandeformer, inklusive offentligt, kommunalt och kooperativt ägande vid sidan av det privata. I olje- och gasindustrin kontrollerar offentligt ägda nationella företag närmare 90 procent av världens reserver och 75 procent av produktionen. De kontrollerar också stora delar av infrastruktursystemen. Men det finns inget som talar för att dessa skulle vara mer positivt inställda till en grön energiomställning än de privata företagen. Nationella utvecklingsprojekt, lukrativa karriärer och politisk makt är alla beroende av ett konstant flöde av stora summor från den fossila bränsleindustrin. Offentligt ägande är därför i sig ingen lösning.

Investeringar i ren energi kommer icke desto mindre att skapa stora möjligheter för alternativa ägandeformer. I er region har till exempel lokalt ägda vindkraftparker varit väldigt framgångsrika i nästan två årtionden. En stor orsak till det är att de opererar med en lägre vinstmarginal än stora privata företag.

En vanlig åsikt är att ett realistiskt projekt för att stabilisera klimatet med nödvändighet kommer att hamna i konflikt med flera av vänsterns andra mål, såsom att höja flertalets levnadsstandard, utradera fattigdomen och skapa jobb. Det är en felaktig syn. Investeringarna kommer att skapa miljontals nya jobb världen över.

Detta eftersom en grön ekonomi innebär att man inför mer arbetsintensiva aktiviteter än de

som den fossila bränsleindustrin kräver. Medelinkomsterna kan därför höjas av omställningen. Samtidigt är det ofrånkomligt att arbetare och grupper vars livsuppehälle är beroende av den fossila bränsleindustrin kommer att förlora på det. Om inte politiska åtgärder vidtas för att stödja dem står de inför arbetslöshet, sjunkande inkomster och en mindre offentlig budget för skola, vård och omsorg. En global Green New Deal måste därför ackompanjeras av generöst stöd till dessa grupper.

För många för namnet tankarna till Franklin D. Roosevelts New Deal. Är det en meningsfull jämförelse?

Jag tycker att det är en suggestiv och användbar jämförelse. The New Deal var till stor del ett projekt som syftade till att främja jämlikhet och social rättvisa inom den amerikanska kapitalismen samtidigt som den konfronterade den djupa krisen i 1930-talets depression. Projektet kom till stånd för att arbetarrörelsen och vänstern i USA stred för det, och Roosevelt var villig att låta sig övertygas. Det fanns även vissa gröna inslag, särskilt den så kallade Civilian Conservation Corps som erbjöd jobb inom områden som naturskydd. Samtidigt ingick Roosevelt kompromisser med rasistiska politiker i Södern för att få till stånd The New Deal, vilket bidrog till att upprätthålla den epokens hätska institutionaliserade rasism. The Green New Deal måste såklart förkasta den delen av Roosevelts arv. Istället borde den främja ras- och könsmissig jämställdhet på arbetsmarknaden, särskilt med tanke på att en hög andel av de nya jobben kommer att finnas inom byggnads- och industribranscherna. I USA är dessa sektorer fortfarande dominerade av vita män.

I din senaste essä i *New Left Review* kritiserar du de ekosocialister som är skeptiska till ekonomisk tillväxt för att vara naiva eller vaga. Är ekonomisk tillväxt inte inkompatibel med en hållbar miljö?

Termen ”ekonomisk tillväxt” är för allmän för att vara användbar i detta sammanhang. Faktum är att under den Green New Deal som jag föreslår är det absolut nödvändigt att vissa delar av ekonomin *växer kraftigt*, nämligen de som är kopplade till produktionen och distributionen av ren energi. Samtidigt måste den globala fossila bränsleindustrin *krympa kraftigt*, det vill säga den måste ”degrow” tills den helt har försvunnit inom 30 år. Det är mycket mer konstruktivt att hantera de här frågorna på detaljnivå om man vill bekämpa klimatförändringarna än att göra breda generaliseringar om ekonomisk tillväxt, vare sig de är positiva eller negativa.

Vad är din huvudsakliga invändning mot tillväxtkritiker?

Först och främst vill jag understryka att jag delar i princip alla de värderingar och den oro som tillväxtkritikerna hyser. Jag håller med om att okontrollerad ekonomisk tillväxt leder till allvarliga skador på miljön. Jag håller också med om att en stor del av det som produceras och konsumeras i dagens ekonomi är slöseri med resurser, speciellt det mesta som höginkomsttagare konsumerar. Det är också uppenbart att tillväxt som kategori inte tar någon hänsyn till fördelningen av kostnader och förmåner i en växande ekonomi.

Men när det kommer till den specifika frågan om klimatförändringar erbjuder tillväxtkritiken (*degrowth*) inget i närheten av ett realistiskt projekt om vi ska förhålla oss till IPCC:s tidsram. Låt oss anta, i enlighet med tillväxtskeptikernas agenda, att världens BNP krymper med tio procent under nästa årtionde. Det skulle innebära en fyra gånger större reduktion av världens BNP än den som vi upplevde under och efter den ekonomiska krisen 2007–09. Vad gäller koldioxidutsläpp skulle denna krympning minska dem med exakt 10 procent. Världsekonomin skulle då fortfarande inte vara i närheten av att minska utsläppen med 50 procent till 2030.

Det är därför uppenbart att till och med i ett tillväxtkritiskt scenario kommer den huvudsakliga faktorn bakom utsläppsminskningen inte att vara en krympning av BNP utan en *kraftig tillväxt* i energieffektivitet och investeringar i ren förnybar energi (vilket av bokföringsskäl kommer att leda till ökad BNP-tillväxt), parallellt med en dramatisk reduktion av den fossila

bränsleanvändningen (vilket kommer att översättas till sjunkande BNP). Dessutom skulle en kraftig reduktion av världens BNP leda till enorm arbetslöshet och sjunkande levnadsstandard för arbetare och fattiga. Den globala arbetslösheten ökade med över 30 miljoner efter finanskrisen. Jag har inte sett någon tillväxtkritiker presentera ett övertygande argument för hur vi kan undvika en förödande ökning av arbetslösheten om BNP skulle minska med dubbelt så mycket som under perioden 2007–09.

Inte nog med att ditt förslag inte ifrågasätter tillväxt i sig, det ifrågasätter inte heller den kapitalistiska formen av tillväxt. Är det rättvist att beskriva The Green New Deal som ett keynesianskt eller socialdemokratiskt alternativ till marxistiska eller andra anti-kapitalistiska klimatstrategier?

Jag håller inte med om din beskrivning av min position. Som jag sade är jag verkligen inte för ekonomisk tillväxt för dess egen skull. Det är snarare så att The Green New Deal är det enda projektet för stabilisering av klimatet som erbjuder nya jobb och högre levnadsstandard. I hela den tillväxtkritiska litteraturen har jag inte sett ett enda övertygande argument för hur man kan åstadkomma det i ett scenario med en krympande ekonomi. The Green New Deal är därför det enda realistiska projektet som också kan rulla tillbaka den växande ojämlikheten och besegra både nyliberalismen och den växande nyfascismen.

Och ja, jag vet verkligen inte exakt vad som menas med en “marxistisk” eller “antikapitalistisk” klimatstrategi som är distinkt annorlunda från en Green New Deal. Jag menar verkligen det. Dessa begrepp är på tok för grumliga. Menar vi att allt privat ägande av produktiva resurser ska avskaffas och tas över av det offentliga? Tror någon på allvar att det kan ske på de 30 år som vi har på oss? Och är vi säkra på att avskaffandet av allt privat ägande kommer att vara praktiskt eller önskvärt vad gäller social rättvisa? Hur hanterar vi det faktum att majoriteten av världens resurser redan är offentligt ägda? Hur kan vi vara säkra på att fullständigt offentligt ägande i sig kommer att eliminera utsläppen till 2050? För mig som vänsterekonom består den stora utmaningen i att försöka förstå de olika vägar som finns till upprättandet av verkligt jämlika, demokratiska och ekologiskt hållbara samhällen. Det gäller då att lägga alla etiketter åt sidan och, som Marx själv insisterade på, “skoningslöst kritisera” allt som finns, inklusive alla tidigare erfarenheter av kommunism och socialism, och, för den delen, alla författare, inklusive Marx själv. Mitt favoritcitrat från Marx är: ”Jag är inte marxist”.

I bred bemärkelse skulle man kunna hävda att The Green New Deal är socialdemokratisk i dess tillvägagångssätt, precis som 1930-talets New Deal var. Men återigen tror jag att det bästa är att komma bort från dessa etiketter och ta ställning för någonting väldigt specifikt, nämligen det mest rättvisa och realistiska program som är möjligt för att stabilisera klimatet under den extremt korta tid vi har kvar för att åstadkomma det.

Internationalen

Odlad det ekologiska klasshatet!

Rut Elliot Blomqvist

Internationalen 18/5 2019

Antikapitalistisk kamp har alltid varit angelägen. Den har alltid varit en fråga om liv och död för de mest utsatta. Och den har alltid handlat om att försvara det som är fint och meningsfullt i livet. I vår tid, med klimatförändringar och artutrotning, är sådan kamp mer angelägen än någonsin. Idag är det en fråga om liv och död för mänskligheten och för alla de varelser vi delar jorden med; det handlar om att försvara möjligheten att det ska finnas kvar en värld att bygga goda samhällen i över huvud taget. Det är hisnande – att förödelse kan ha sådana proportioner. Det skriver Rut Elliot Blomqvist.

Som tur är så är det många runtom i världen som organiserar sig för klimat- och miljökamp. Här i Sverige har vi på sista tiden sett hur rörelser som skolstrejkarnas Fridays for Future och civil olydnads-organisationen Extinction Rebellion växer. Men det räcker tyvärr inte att sådana rörelser ökar i popularitet. Det är avgörande hur de arbetar för förändring och mot vilket mål de strävar. Vi måste börja diskutera strategi och vision.

Så hur tänker dagens växande gröna rörelser att man uppnår politisk förändring? En populär idé är att klimat och miljö inte är höger/vänster-frågor. Att vi alla möter klimatförändringarna tillsammans. Att de som pratar om olika gruppers olika skuld, ansvar och makt skapar onödig splittring och stoppar möjliga reformer som vi alla annars hade kunnat enas kring. Liknande saker har sagts genom den moderna västerländska miljörörelsens historia. Och det gör att många uppfattar klimat och miljö som opolitiska frågor; som något som vilket politisk-ekonomiskt system som helst kan hantera mer eller mindre väl. En vanlig kommentar, som ni säkert känner igen, är att kapitalismen må vara ohållbar men det var ju Sovjet-kommunismen också.

Inom kritisk samhällsvetenskaplig forskning, framför allt inom det fält som kallas politisk ekologi, har det skrivits hyllmeter efter hyllmeter om detta – om klimaträttvisa, miljö rättvisa, globala klasstrukturer och ekologiskt ojämlikt utbyte och ekologisk imperialism – men det är inte så många i dagens gröna rörelser medvetna om. I stället refererar man till borgerliga ekonomiska teorier om att stimulera en så kallad grön våg av teknologisk innovation och till liberala politiska föreställningar om att massorna kan ”sätta press på sina ledare” som då kommer ta sitt förnuft till fånga och reformera bort skiten.

Men problemet är att dagens kapitalistiska elit inte alls delar våra intressen och att den liberala demokratin genom handelsavtal, valutarelationer, och lagstiftning om arbete och miljö går kapitalismens ärenden. Kapitalister har visat gång på gång att de är beredda att offra människor och natur för att de själva ska kunna ackumulera ännu mer pengar och ännu mer makt. Vi har ingen anledning att tro att de skulle sluta med den strävan innan det är för sent. Därför måste vi ta makten ifrån dem. Det kan vi inte göra genom att prata om en enad mänsklighet och vädja med ord på plakat och banderoller till de politiker som går kapitalets ärenden. I stället måste vi odla ekologiskt klasshat och föra ekosocialistisk kamp.

För det är inte möjligt med en ekologiskt och socialt hållbar kapitalism. Däremot är det möjligt med ekologiskt och socialt hållbar socialism. Men – all socialism är inte hållbar. Och det leder oss vidare till frågan om visioner; om vad för mål som dagens miljökamp strävar mot. För även om en socialistisk analys av globala klasskonflikter är nödvändig i

gröna rörelser, så räcker det inte att säga att lösningen är socialism eller planekonomi eller socialisering av produktionsmedlen. Vi vill inte ha en statligt ägd fossilindustri som pumpar ut ännu mer koldioxid i atmosfären. Vi vill inte ha en statligt styrd jordbruksindustri som den som socialdemokratin i sovjetisk stil införde i Sverige under 1900-talet, när småbrukare tvingades bort från sin mark och ersattes med energislukande maskiner som inte bara släpper ut koldioxid utan också leder till att jorden eroderas och binder mindre kol och till att matproduktionen blir beroende av fossil-baserat konstgödsel. Vi vill inte ha en statlig gruvindustri som bryter malm i vansinnig takt och fördriver samer från sin traditionella mark.

Med ekologiskt klasshat menar jag alltså inte bara klasskamp i allmänhet utan en klasskamp som bygger på den sorts ekologiska medvetenhet som är vanligare hos miljöaktivister än hos socialister, i alla fall i den här delen av världen. En klasskamp som för samman bonderörelser, urfolksrörelser och arbetarrörelsens olika grenar. En klasskamp som försvarar och bygger upp den sorts samhällen där människors arbete inte skadar jorden utan är del av den.

På sista tiden har ekosocialister som vill bygga den sortens rörelse allierat sig med den politiska visionen om degrowth, nedväxt. Idén är att vi måste utveckla en ekosocialism som går bortom en okritisk acceptans av produktivism – alltså en ekosocialism som gör upp med den aggressiva industrialism som gjorde Sovjet till en miljöförstörare i världsklass. Men detta kommer med en svårighet: nedväxt-socialism är en typ av socialism som kan hamna i konflikt med den industriella arbetarklassens kortsiktiga intressen. För inom ramarna för kapitalismen är ju arbetarnas intressen att få så hög lön som möjligt och ha ett så stabilt arbete som möjligt. Och för många av oss är alienerat arbete dessutom det enda sättet att försörja oss som vi känner till.

Det är därför som det kan vara svårt att mobilisera för en kamp som är kritisk till lönearbete. Inte för att kritik av lönearbete på något vis är osocialistiskt – tvärt om! Att ifrågasätta ett system där vissa människor säljer sitt arbete medan fåtalet gör profit på det är ju själva grunden i en marxistisk analys av kapitalism. Men trots det så är det en svårsmält idé att målet med socialism borde vara att avskaffa lönearbetet och radikalt minska den industriella produktionen, för tyvärr är många i Sverige idag, och i Västeuropa, Nordamerika och andra privilegierade delar av världen, insnärjda i ett beroende av kapitalismen.

Därför är det enklare och mer populärt att prata om mindre samhällsomstörtande förändringar som gröna jobb, grön tillväxt och grön industri och att drömma om statliga stimuleringssåtgärder och storslagna ekonomiska femårsplaner. Men varför ska vi acceptera att våra drömmar om en bättre värld och en ekosocialistisk framtid begränsas av att det är svårt att tro att kapitalismen kan störtas? Varför ska vi acceptera att kapitalismen har koloniserat både vår försörjning och vår fantasi? Och, inte minst – varför ska vi acceptera att bedriva en kamp som i bästa fall kortsiktigt kan gynna en privilegierad del av den västerländska arbetarklassen (åtminstone fram tills kapitalet drar tillbaka de eftergifter det gör i de kompromisser som vi tvingar det till) medan våra kamrater ser sina hem försvinna i stormar, sina grödor och djur dö i torka eller av föroreningar och allt de lever för förintas av en skenande fossilkapitalism? Varför inte i stället alliera röda och gröna politiska rörelser och bygga internationell solidaritet?

Den sortens ekologiska klasskamp är inte enkel. Men vem har sagt att det ska vara enkelt? Det hörs ju på ordet – kamp – att det är svårt. Antikapitalistisk kamp har aldrig varit enkel. Det är inte för att vi vet att vi kommer vinna som vi kämpar, utan för att vi har något som är angeläget och livsviktigt att kämpa för: gemenskap och kärlek mellan människor och till alla de varelser som vi delar jorden med. Det är vad som ger kraft åt mitt ekologiska klasshat.

Enhetslistans program för en grön omställning

Per Leander

Internationalen 30/5 2019

- **Danmark och andra rika länder måste gå i täten för klimatomställningen**
- **Kapitalismen är problemet, inte lösningen – nu behövs socialistisk demokrati**
- **Bara en rättvis omställning kan samla de breda folklager som behövs i kampen**

”Vi önskar oss ett samhälle, där människor samarbetar om att uppfylla sina behov utan att förstöra för resten av världens och framtida generationers möjligheter att uppfylla deras behov. Ett samhälle där förbrukningen av jordens resurser går i balans med jordens ekologiska hållbarhet.” Så inleds programmet för en omställning till ett grönt socialistiskt samhälle som Danmarks rödgröna parti Enhetslistan presenterar lagom till valet den 5 juni. Programmet börjar med att erkänna att vi nu står inför den allvarligaste ekologiska krisen i mänsklighetens historia i och med klimatförändringarna, och att det enda som kan stoppa denna utveckling mot katastrofen, är att avskaffa det kapitalistiska systemet och ersätta det med en socialistisk demokrati byggd runt en planerad grön ekonomi. För varje dag som går blir problemen svårare att lösa.

”Den ekologiska krisen beror i grunden på att den kapitalistiska ekonomin växer över vad som är hållbart för jordens resurser”, förklarar programmet, och kapitalismen är därför ett ohållbart system. ”I denna ekonomi utnyttjas planetens resurser främst av privata ägares intressen för att optimera sina vinster, ofta utan hänsyn till miljön och kommande generationer.”

Vi kan därför inte förvänta oss att marknaden ska lösa klimatfrågan, menar Enhetslistan. Man konstaterar att det visserligen är viktigt ”att påverka företag och konsumenters beteenden på kort sikt genom att reglera priserna med gröna skatter och liknande. Men i princip kan man inte sätta pris på naturresurser eller människors liv och hälsa. Dessutom är en genomgripande och socialt balanserad grön övergång inte möjlig om investeringarna görs på grundval av företagens vinster. En sammanhängande och långsiktig planering är nödvändig. Med andra ord blir klimat- och miljöpolitiken inom ramen för kapitalismen för liten, för sen och för

skev.”

En annan problematik med klimatförändringarna är att de leder till ökade sociala orättvisor, menar Enhetslistan. ”Både globalt och i de enskilda länderna är det de rika som belastar klimatet och miljön mest med sin konsumtion.” Klimatförändringarna slår hårdast globalt mot de fattiga ländernas befolkningar, trots att de i regel står för minst utsläpp.

Dessutom är det en myt att Danmark och de andra nordiska länderna går i täten för klimatomställningen, menar man: ”Idag produceras en stor del av de varor som konsumeras i landet med växthusgasutsläpp och miljökostnader i andra delar av världen. Därför har Danmark ett av världens största ekologiska fotspår i förhållande till befolkningen.” Men även i Danmark ser man sociala skillnader och det kommer att vara de resurssvagaste som drabbas hårdast av klimatförändringarna, och även danska djurarter och växter är hotade.

Även om utvecklingen av så kallad grön teknik är viktig, så måste vi minska energiförbrukningen som är grundproblemet bakom klimatuppvärmningen. ”Det handlar inte bara om att ersätta teknik, men också om att öka den demokratiska kontrollen över ekonomin och naturresurserna och om en social omfördelning i de enskilda länderna samt mellan nord och syd. Detta kommer att vara avgörande för att undvika en ekologisk kollaps.”

Mot den gröna omställningen står starka ekonomiska och politiska intressen. ”Övergångspolitikerna kan därför bara genomföras om det finns tryck från mobiliseringar och rörelser som stöds av den breda befolkningen”, konstaterar Enhetslistan: ”Detta folkliga stöd och deltagande kommer endast om övergången sker med en rättvis fördelning av bördorna och ett säkerställande av sysselsättningen och den sociala tryggheten. På samma sätt kan världens länder bara göra de nödvändiga ansträngningarna om de rikaste och historiskt mest klimat- och miljöskadliga länderna som Danmark ligger i framkant för minskandet av koldioxidutsläppen.”

Enhetslistan presenterar också ett par punkter för vad de vill se gjort: energi måste i största möjliga mån framställas genom vind- och solkraft; livsmedelsproduktionen måste vara så lokal som möjligt, med gemensamma trädgårdar och kooperativt ägda mataffärer; överlag måste så mycket som möjligt av produktionen drivas kooperativt och ägas av arbetarna själva; verkstäder måste upprättas där vi kan få trasiga saker reparerade istället för att slänga och köpa nytt; bostäderna måste göras mer miljövänliga med gemensamma tvättstugor och stor-kök; det nuvarande monetära systemet bör fasas ut genom att uppmuntra till byteshandel och lokala valutor, samt att mer fritid ska värdesättas mer än inkomstökningar.

Men nu är det dags att gå från program till handling, menar Enhetslistan. För varje dag som vi väntar blir klimatomställningen svårare. Vi har mäktiga krafter emot oss, men styrkeförhållandena kan snabbt förändras när allt fler människor engagerar sig.

Folkrörelser och organisationer måste enas i kampen för klimatomställningen och social rättvisa, och Enhetslistan eftersträvar att använda de parlamentariska institutioner som finns i den mån det är möjligt, men inser att avgörandet ligger hos de breda folklagren utanför parlamenten.

Det räcker inte att ”Lyssna på forskarna”

Arash Gelichkan

Internationalen 12/7 2019

- ▶ Klimatrörelsen måste bygga allianser med antikapitalister
- ▶ Överlåt inte klimatkampen till proffspolitiker
- ▶ Vi måste ställa om – men hur?

”Lyssna på forskarna”, säger Greta Thunberg. Och det ska vi göra. Vi är många som gjort det länge. Men räcker verkligen det för att förstå vad som bör göras? Jag läste häromdagen som

så många gånger tidigare om att forskare larmar för katastrofala följder om inte utsläppen minskar drastiskt.

Den här gången var det SMHI som varnade för fler värmeböljor, bränder och översvämningar med allvarliga konsekvenser för människors hälsa och ekosystem (DN, 30/6 – 2019).

Utsläppen måste minskas. Men hur? Ja, verkligheten är väl att naturvetenskapen inte svarar på vilka samhällseliga åtgärder som är effektiva eller önskvärda. Visst, just Greta Thunberg behöver kanske inte veta detta men det är farligt om aktivister får för sig att ”lyssna på forskarna” eller ”följ Parisavtalet” räcker som kravlista.

Att överlåta formandet av ett politiskt klimatprojekt med alla dess beslut till de nuvarande etablerade politikerna i en ovanifrån-modell med passiva mottagare istället för aktiva medborgare är farligt.

Moderaterna och Liberalerna ropar ”KÄRNKRAFT” i kör, Centern pratar om framtida teknisk innovation och kollagring och Miljöpartiet pratar om förändrad livsstil.

Det finns tyvärr också rent galna förslag om global despoti eller att jordens befolkning måste ”minska drastiskt”. De flesta av dessa förslag är direkt omöjliga eller kontraproduktiva och skulle de fungera så är det på de mångas bekostnad.

Låt oss konstatera att människor som tagit till sig naturvetenskapens senaste rön ändå kommit till helt olika politiska slutsatser.

Ibland påstås det att man automatiskt blir systemkritisk och politiskt klimatradikal av att lyssna på naturvetenskapen. Men så är det ju inte. Man kan undra varför till exempel Fridays for future eller Extinction Rebellion som pratar så mycket om forskningen, ogärna formulerar konkreta krav.

Varje gång jag lyft upp frågan i diskussioner med aktiva i de grupperna så svarar de att det är politikernas uppgift. Då ansluter man sig till ovanifrån-modellen, vilket radikala aktivister av goda anledningar brukar försöka undvika. Det gäller asylrörelsen, radikala fackliga aktivister, vänsterrörelser och feminister.

Många klimatrörelser globalt som amerikanska Sunrise Movement eller Klimatfronten i Sverige formulerar politiska krav.

Alla grupper kanske inte behöver göra samma sak. Det finns ett behov av grupper som allmänt driver på för förhöjt medvetande om forskningen och klimatfrågans vetenskapliga aspekter. Men det är uppenbart att många människor vill gå längre. Det är därför Greta Thunberg ibland får frågor om sakpolitik och varför det finns människor som blir brydda när hon upprepar mantrat ”lyssna på forskarna, följ Parisavtalet”.

Det är positivt att människor vill ha en klimatrörelse som kan ge konkreta förslag och föra fram det klimatradikala projekt som lyser med sin frånvaro i politiken. Vänsterpartiet är visserligen för någon slags systemförändring, men även de gör det för tyst och blygsamt.

Klimatrörelsen måste pusha på och vara beredd på att bygga allianser med kapitalismkritiska krafter som just V och dess radikala gräsrotsbas, liksom SSU, fackklubbar, autonoma, feminister, queerradikaler, med flera. Lyckligtvis finns de krafterna. Klimatfronten Stockholm startades nyligen upp för att vara en sådan röst ihop med systemätverket i Malmö. Jag hoppas att fler sådana nätverk kan springa upp runt om i landet.

FN varnar för "Klimat-apartheid"

Per Leander

Internationalen 12/7 2019

- ▶ De rika kommer betala för att undslippa katastrofen, medan resten av världen lider
- ▶ Demokrati och rättsstatsprinciper kan komma att åsidosättas när krisen förvärras
- ▶ "Klimatförändringarna hotar tillintetgöra de framsteg som gjorts de senaste 50 åren"

FN varnar för att det kan skapas ett slags "klimat-apartheid" i framtiden. Det vill säga en situation då de rika betalar för att undgå extremt väder och hunger, medan resten av världen lider. Det handlar inte bara om en minskad tillgång på vatten, mat och bostäder för hundratals miljoner människor – även demokratin är hotad. Viktiga rättsstatsprinciper kan komma att åsidosättas och en rad medborgerliga och politiska rättigheter är i riskzonen.

– De mänskliga rättigheterna kanske inte överlever den kommande omvälvningen, säger Philip Alston, FN-specialist inriktad på extrem fattigdom och mänskliga rättigheter, som förra fredagen presenterade sin rapport.

Utvecklingsländer kommer att bära uppskattningsvis 75 procent av kostnaderna vid förändringar i klimatet. Ändå förorsakar den fattiga delen av världens befolkning bara cirka 10 procent av koldioxidutsläppen. Philip Alston befarar att ökat missnöje i samhället kommer att leda till nationalistiska, rasistiska och främlingsfientliga reaktioner.

– Vi riskerar att hamna i ett klimat-apartheid-scenario där de rika betalar för att kunna fly extrema temperaturer, hunger och konflikter, medan resten av världen lider, säger han.

– Då orkanen Sandy svepte in över New York år 2012 var det låginkomsttagare och de mest sårbara invånarna som blev utan elektricitet och hälsovård. Goldman Sachs högkvarter skyddades däremot av tiotusentals egna sandsäckar och fick ström från egen generator. De privata brandmännen ut för att rädda de rikas egendom.

Philip Alston är kritiskt inställd till "de klart otillräckliga" steg som FN, de enskilda länderna, icke-statliga organisationer och affärsvärlden har tagit och menar att klimatfrågan måste bli mer central.

– Förändringar i klimatet hotar att tillintetgöra de fram - steg som gjorts under de senaste 50 åren i fråga om global hälsa och minskad fattigdom, säger han.

Offensiv

Kampen för klimatet kräver socialism

Arne Johansson

Offensiv 13/3 2019

Den svenska så kallade rödgröna regeringen har ofta berömt sig för att vara världsledande i kampen för klimatet, men tvingas nu åse hur kurvorna för utsläpp av koldioxid åter pekar uppåt. Så steg trots alla larmrapporter från forskarna återigen de totala utsläppen från vägtrafiken med tre procent, en acceleration med ytterligare 0,5 procent jämfört med förra året. Huvudorsaken är ett kapitalistiskt ekonomiskt system, där miljökraven systematiskt får vika undan för kapitalintressena.

Det hittills mest spektakulära exemplet på detta var att Vattenfall tilläts sälja sina tyska brunskolgruvor till en tjeckisk miljardär istället för att stänga ned dem, trots att de ensamt stod för större utsläpp än Sveriges inom landet. Ett nytt och lika nattsvart exempel är att den saudiske oljemiljardären som är huvudägare till oljeraffineriet Preemraff i Lysekil trots ett hundratal överklaganden ser ut att få tillstånd till en utbyggnad som dubblar anläggningens utsläpp – till en nivå som gör att Preemraff då slår SSAB:s stålverk som landets största utsläppskälla.

Anledningen påstås vara att varken Mark- och miljööverdomstolen, regeringen eller riksdagen har laglig rätt att neka en industri som omfattas av EU:s handel med utsläppsrätter att släppa ut mer koldioxid. I detta fall trots att Preemraff i Lysekil jämfört med andra oljeraffinaderier bedöms vara så ”rent” att det inte ens behöver köpa några utsläppsrätter för att öka sin produktion.

– Skälet till att industrin gick med på begränsningarna med utsläppsrätter var just att man samtidigt fick ett beslut på att nationella parlament inte fick lägga sig i hur deras utsläpp utvecklades, kommenterar Tomas Kåberger i Klimatpolitiska rådet, som enligt SVT Nyheter den 26 februari ansåg detta vara ett demokratiskt problem.

Under tiden växer den globala paniken i klimatfrågan efter 2018 års rasande bränder, värmeböljor och förödande stormar, samtidigt som nya alarmerande rapporter från FN:s klimatpanel och världens klimatforskare har publicerats som tydligt visar att tiden för att undvika ohejdbara tipp-punkter håller på att rinna ut. Allt detta gav också under höstens klimatmöte i Katowice en rejäl blixtbelysning av den livshotande handlingsförlamning som samtidigt präglar världens makthavare.

Mitt i detta mörker skapades ändå en strimma av hopp av den ökande medvetenhet och aktivitet som detta har triggat till bland både forskare, klimataktivisterna och andra. Spektakulära aktioner mot det tyska kolet som Ende Geländes och Extinction Rebellions gatublockader är två exempel. Men det i särklass allra mest lysande exemplet var givetvis hur den bara 15-åriga Greta Thunbergs i början nästan ensam fredagsstrejker för klimatet under hösten blev den gnista som tände en ny och världsomspännande ungdomsrörelse, som i sin tur ger en helt ny energi till hela världens klimatprotester.

Som den fackliga världsfederationen Public Services International har applåderat har detta till på köpet skett med metoder som knyter an till de skarpaste av arbetarrörelsens fackliga kampmetoder, med en öppen och utmanande inbjudan till de vuxna och facken att haka på och visa sig ”stå på rätt sida i historien”.

”**Det här förändrar allt, kapitalismen kontra klimatet**”, förklarade Naomi Klein med en bok redan innan klimattoppmötet i Paris 2015 som i denna redovisade hur de rika i den globaliserade fossil- och finanskapitalismens tid bara blir rikare medan jorden töms och blir ett skal av halvdöd industriskog, stora öknar, döda jordar och växande klimatkatastrofer. I boken förklarade hon att detta, i en tid när de internationella klimatförhandlingarna ända sedan början av 1990-talet har fått vika ner sig för kapitalismens samtidiga globaliseringsprocess och frihandelsavtal, där frågan om statliga regleringar blivit helt anatema, kräver ett svar i form av en antikapitalistisk rörelse av rörelser.

Tre år senare har de illusioner som ändå skapades av Parisavtalet till sist gett vika, samtidigt som kapitalismens handel med utsläppsrätter, ökade bränsleskatter och utopiska idéer om att kombinera fossila bränslen med att i stor skala fånga upp och begrava koldioxiden igen uppvisar sin otillräcklighet.

I en skarp rapport som sommaren 2018 publicerades i Proceedings of National Academy of Sciences förklarade den svenske klimatgurun Johan Rockström och 15 andra av världens ledande Earth System-forskare att ”stegvisa linjära förändringar av det nuvarande socioekonomiska systemet inte räcker till för att stabilisera jordsystemet (...) [som snart] kan närma sig en planetär tröskel som kan låsa fast en fortlöpande snabb väg mot mycket hetare förhållanden – Hothouse Earth.”

Utan att ta vare sig ord som kapitalism eller socialism i sin mun menade de att vad som nu krävs är ”massiva och snabba förändringar av ekonomiska institutioner, styrformer, teknik, beteende och värderingar”.

Att det inte räcker med individuella livsstilsval är i varje fall ställt utom allt tvivel. Detta har

även den unga Greta Thunberg förstått, trots att hon själv vill leva som hon lär och till exempel valt att inte flyga. I ett modigt tal inför den kapitalistiska världens elit som flugit till Davos i januari i en armada av privata jetplan förklarade hon utan att darra att: ”Vissa människor, vissa bolag, vissa beslutsfattare i synnerhet har vetat exakt vilka ovärderliga värden de har offrat för att kunna fortsätta tjäna ofattbara pengar. Och jag tror att många av er här idag tillhör den gruppen av människor.”

Även tidigare liberala miljödebattörer som engelsmannen George Monbiot, som liksom forskarvärlden varmt hyllar den unga rörelsen för klimatstrejker, instämmer i *The Guardian* i vad som börjar likna en alltmer antikapitalistisk kör:

”Vi har tillåtit ett litet antal fenomenalt rika människor, och de destruktiva politikerna de finansierar, att förstöra de system som våra liv hänger på. Medan vissa bär mer skuld än andra, är vårt misslyckande med att utmana de oligarker som sabbar jorden och att störta deras illegitima makt ett kollektivt misslyckande. Tillsammans har vi överlämnat er en värld som – utan drastiska och avgörande handlingar – snart kan bli obeboelig.”

”**En annan värld är möjlig**” förklarade redan den globaliseringskritiska rörelsen i slutet av 1990-talet, utan att heller de rent ut säga att denna måste vara socialistisk. Men är en annan, demokratiskt och drastiskt reglerad kapitalism möjlig?

I USA ställs denna fråga nu på sin spets inför presidentvalet om två år. Den nya kongressledamoten Alexandria Ocasio-Cortez, som kallar sig demokratisk socialist, har med visst stöd av 60 demokratiska kongressledamöter och nio senatorer lanserat ett förslag om en radikal Green New Deal, med det radikala målet att uppnå noll i nettoutsläpp och generera all elkraft från förnybara energikällor redan inom tio år – dock utan att tydligt utlova ett slut för kol och olja.

Förslaget står hur som helst i skarp kontrast till tidigare förslag från Demokraterna om handel med utsläppsrätter med krav på massiva investeringar för en massiv förändring av samhället med miljontals nya och gröna jobb, som finansieras av både höjda skatter på de rika och nya nätverk av samhällsägda banker.

Ocasio-Cortez förslag knyter också an till Bernie Sanders idéer om allmän hälsovård, avgiftsfria högskolor och jobbgarantier. Förslagen, som utarbetats tillsammans med fackföreningar, miljö- och rättviserörelser och unga i Sunrise-rörelsen, säger sig också syfta till ”rättvisa och jämlikhet som reparerar det nuvarande, framtida och historiska förtrycket av ursprungsfolk, svarta, invandrare, avindustrialiserade samhällen, fattiga, låginkomsttagare, kvinnor, gamla, bostadslösa, funktionshindrade och unga”.

Att sådana förslag, till vänster om allt som Vänsterpartiet vågat lägga fram i Sverige, läggs av nya vänsterpolitiker i USA måste så klart välkomnas. Som den marxistiske sociologiprofessorn John Bellamy Foster förklarar skulle en seriös masskampanj för ett sådant program kunna bli upptakten till en revolutionär rörelse, ett program som dock snabbt skulle visa sig omöjligt att förverkliga enbart på basis av statliga regleringar och stimulanser, utan makt och ägande av de kol- och oljebolag som inte har råd att låta värden för biljoner av dollar stanna i marken. Det har knappast heller de banker som investerat så tungt i dessa.

Vad som krävs är en ännu mer genomgripande och revolutionär förändring, menar också Socialist Alternative i en kommentar (Rättvisepartiet Socialisternas systerorganisation): ”Vi borde kombinera förslaget till ett program för gröna jobb med en uppmaning om att ta över ägandet av de fossila bolagen och demokratiskt styra om dem till en hållbar produktion i arbetarnas och miljöns intresse som en del av en nödvändig socialistisk omvandling av samhället.”

Enligt en ny opinionsundersökning stöds en Green New Deal av 80 procent av de registrerade väljarna, inklusive 92 procent av demokraternas och 64 procent av republikanernas. Men detta motarbetas inte bara av Trump och republikanska politiker. Även demokraternas etablis-

mang försvarar i grunden bolagens vinstintressen. Att Nancy Pelosi i spetsen för dessa bara kallar Green New Deal ”ett av många förslag”, reser enligt Socialist Alternative åter frågan om behovet av ett nytt parti.

Även i Sverige liksom världen runt måste debatten inledas om behovet av en arbetarledd rörelse av rörelser för massiva investeringar i en rödgrön och jämlik samhällsomvandling. Kanske kan det gemensamma stormöte för fack, hyresgäst-, välfärds- och klimatrörelser som Välfärdsalliansen i Stockholm planerar för den 30 mars bli en upptakt? Lika litet som i Frankrike kan klimatkrisen här lösas med skattehöjningar på fossila bränslen som slår mot glesbygden och vanligt folk, samtidigt som de rika får sänkta skatter och bolagen fribrev för fortsatta utsläpp mot köp av billiga utsläppsrätter.

Illusionen om att den svenska kapitalismen skulle kunna frikoppla sin ökade produktion från utsläpp av växthusgaser med hjälp av energieffektivisering spricker nu inför våra ögon. Den har bara nödtorftigt kunnat upprätthållas av den rödgröna regeringen genom att ”glömma” utsläppen från den produktion som outsourcats och de utsläpp som gjorts under produktionen av de varor som importeras, liksom utsläppen från flyg till utlandet och från fartyg utanför landet. Som Arne Müller visar i sin nya bok om elbilar är inte heller dessa någon generellösning utan att samhället förändras i grunden.

Vad som krävs är ett rödgrönt och socialistiskt övergångsprogram för en grundläggande, jämlik och snabb omställning av hela samhället. Vi behöver som en tung del av detta demokratiskt styrd industripolitik, som sätter stopp för Preemraff och ställer om till exempel stål- och cementindustrin till fossilfri produktion.

Vi behöver utveckla ett ekologiskt jord- och skogsbruk. Vi behöver investera massivt i transportsystem som bygger på avgiftsfri kollektivtrafik och styr om från privatbilism och inrikesflyg till spårtrafik liksom i en politik för allas rätt till goda och billiga bostäder i nollhus och en konsumtion där de rikas överkonsumtion begränsas till förmån för en kraftig utbyggnad av en skola, vård, omsorg och kultur utan vinstintressen.

För att förverkliga detta krävs också att de stora bankerna, nyckelindustrierna, och naturtillgångarna, liksom transport-, bygg- och bostadsbolagen tas över i gemensam ägo, vilket blir nödvändigt för en snabb och demokratisk omställning av samhället.

Kapitalismen har än en gång, liksom vid tiden för det förra århundradets världskrig, visat sig vara ett så existentiellt hot mot både mänskligheten och annat liv att den återigen med Rosa Luxemburgs ord ställs inför valet mellan socialism eller barbari. Bara fantasin sätter gränser för den katastrofala och våldsamma misär som kan följa av flera meter höga havsnivåhöjningar, liksom av hetta, torka och stormar som kan göra stora delar av jorden obeboelig.

Det kapitalistiska samhällets anhängare har alltför länge stått oemotsagda i sin hyllning av systemets effektivitet eller i varje fall ”destruktiva kreativitet”, ett uttryck som en gång myntades av den österrikiske nationalekonomen Joseph Schumpeter. Kapitalismen har nu visat sig leda till en så slösaktig vanskötsel av både människor och naturresurser att det inom loppet av 10-20 år hotar leda till tippunkter som underminerade förutsättningar för allt civiliserat liv.

Ingen fråga kommer att ha en större betydelse för att revolutionera de unga generationernas politiska medvetenhet och förmå dem att inse socialismens nödvändighet än klimatfrågan. Liksom Karl Marx formulerade det i *Kapitalet* kommer de i ett framtida socialistiskt samhälle att uppfatta ”det privata ägandet av världen av enskilda individer som lika absurt som det privata ägandet av en människa av en annan. Inte heller ett helt samhälle, en nation, eller till och med alla befintliga samhällen tillsammans, kan vara jordens ägare. De är bara dess brukare, dess förvaltare som, liksom Boni Patres Familias, måste lämna den till efterföljande generationer i ett förbättrat skick”.

Värmeböljor som slår ut Europa

Robert Bielecki

Offensiv 3/7 2019

”Det finns risk för ett ’klimatapartheid’-scenario, där rika kan betala för att fly undan överhettning, hunger och konflikter medan resten av världen lämnas kvar att lida”. Det säger FN:s expert på mänskliga rättigheter Philip Alston i en ny rapport, samtidigt som en förödande värmebölja nyligen svepte över södra och centrala Europa.

I takt med klimatförändringarnas accelererade tempo kommer också fler och värre klimatkatastrofer. Särskilt värmeböljor, översvämningar, orkaner och torkor kommer att äga rum allt oftare i framtiden, speciellt eftersom få åtgärder tas av etablissemangen för att vända utvecklingen.

Stora delar av Syd- och Centraleuropa drabbades av en värmebölja i slutet av juni, med temperaturer kring 40 grader (i vissa delar ännu högre; i franska Gallargues-le-Montueux slogs ett nytt värmererekord på höga 45,9 grader). Sådan extrem hetta innebär livsfara för stora delar av befolkningen, framför allt barn, äldre och sjuka.

Flera dödsfall har också ägt rum på grund av hettan; minst två i Spanien, två i Italien och fyra i Frankrike. Även i Tyskland har en del värmerelaterade dödsfall ägt rum bland framför allt äldre. I Polen rapporteras 90 människor ha drunknat då många flytt undan värmen i sjöar och floder, och i Litauen – där temperaturer har nått över 35 grader – har hittills 27 drunknat i Östersjön.

Rapporter har kommit om hur skogsbränder har rasat i nordöstra Katalonien, som har förstört minst 7 000 hektar skog och kan komma att ödelägga över 20 000 hektar innan branden är under kontroll. I Frankrike har skolor hållits stängda och gamla bilar förbjudits i städernas centrum.

Samtidigt innebär en allt mer aggressiv nedskärningspolitik att beredskapen för att stå emot extrema väderfenomen blir allt sämre.

Forskningen är tydlig med att enskilda extrema väderfenomen är väldigt svåra att koppla till den globala uppvärmningen och klimatförändringarna, men att klimatkrisen är kopplad till att de blir allt fler och intensivare råder det ingen tvekan om.

SMHI:s hemsida skriver exempelvis att: ”Klimatmodellerna visar att sannolikheten för flera extrema vädersituationer, såsom värmeböljor, torka och översvämningar, ökar i ett varmare klimat.”

Och till SVT Nyheter den 26 juni förklarar professor Gunilla Svensson vid Meteorologiska institutionen på Stockholms universitet:

– Vi kan inte säga att just den här värmeböljan beror på klimatförändringen, men att det blir fler värmeböljor i framtiden passar in i bilden vi har om den globala uppvärmningen.

Hon fortsätter med att förklara att det extrema vädret i Sverige tar sig uttryck i större mängder nederbörd; att när det regnar nu under somrarna regnar det mer.

Meteorologiska världsorganisationen WWA kom den 3 juli med en rapport som dessutom visade att sannolikheten för extremhetta och värmeböljor likt de som varit är fem gånger vanligare nu än tidigare, värmeböljor som dessutom är mer intensiva.

– Vi har använt observation och flera klimatmodeller för att se vilken inverkan klimatförändringarna har haft på just den här värmeböljan. Vårt resultat visar att sannolikheten för att värmeböljan påverkats av klimatförändringar femfaldigats i och med den mänskliga klimatpåverkan, säger den tillförordnade chefen för klimatförändringsinstitutionen vid Oxford University Friederike Otto, en av de forskare som ligger bakom studien, till Sveriges Radio den 3 juli.

Det är ovanligt att det blir så extrema temperaturer i Europa redan i juni; om de inträffar äger de vanligtvis rum i juli och augusti. Men det ovanliga börjar bli det vanliga. Stefan Rahmstorf från Potsdaminstitutets klimat- och hållbarhetsforskning säger till The Guardian den 26 juni att:

– Väderdata visar oss att värmeböljor och andra extrema väderfenomen har ökat de senaste årtiondena. De varmaste somrarna i Europa sedan 1500-talet har alla ägt rum under 2000-talet: 2018, 2010, 2003, 2016 och 2002. Det är en konsekvens av global uppvärmning som orsakas av de ökade växthusgaserna från förbränning av kol, olja och gas. Värt att nämna är att världens stora gas-, olje- och energibolag står för den överväldigande majoriteten av alla utsläpp. 100 företag har stått för 70 procent av alla industriella koldioxidutsläpp sedan år 1988.

De allra mest utsatta drabbas allra hårdast då global hälsa, fattigdomsbekämpning och samhällsutveckling riskerar att kastas tillbaka flera årtionden.

Samtidigt visar en ny rapport som presenterades av konventionen för mänskliga rättigheter i Genève den 28 juni av Philip Alston, FN-expert i mänskliga rättigheter, hur orättvist klimatförändringarna slår. De allra mest utsatta drabbas allra hårdast då global hälsa, fattigdomsbekämpning och samhällsutveckling riskerar att kastas tillbaka flera årtionden.

Rapporten varnar för hur klimatkrisen kommer att underminera grundläggande rättigheter till liv, mat, vatten och bostad för hundratals miljoner människor, ett ”klimatapharteid”.

Dessutom ger den en känga till såväl FN självt som stater, företag och NGO:er för de ”patenterat otillräckliga” åtgärder som de har vidtagit (eller inte vidtagit).

Bland annat kritiserar Alston – precis som de flesta miljöaktivister gör – högerreaktionära politiker som USA:s Donald Trump (som medvetet och aktivt tystar klimatforskning – han sa också under G20-mötet att ”vi har aldrig haft så ren luft och så rena hav”) och Brasiliens Jair Bolsonaro (som öppnat för ökad exploatering av Amazonas regnskog bland annat).

– Mänskliga rättigheter kanske inte överlever den kommande uppvärmningen, säger Alston till The Guardian den 25 juni, som dock pekar på att flera rättsliga fall mot fossila bränsleföretag och rörelser som Greta Thunbergs skolstrejker för klimatet och Extinction Rebellion är positiva utvecklingar.

I princip alla rapporter om klimatet som har utkommit det senaste årtiondet pekar på samma sak: den nuvarande utvecklingen är ohållbar och åtgärder för att vända utvecklingen är långt ifrån tillräckliga. I takt med forskarnas flodvåg av rapporter har också klimatrörelsen vuxit sig såväl större som starkare.

Alla naggar i kanten på den logiska slutsatsen: kapitalismen måste skrotas till förmån för ett helt annat system, där behoven hos såväl människan som natur och miljö sätts först – i ett socialistiskt system.

Det är den ohämmade och alltmer parasitära, utsugande kapitalismen som driver på de enorma utsläppen av växthusgaser, skövling av regnskog, förgörande av arter och biodiversitet med mera – allt för att berika de superrika än mer. Politikernas klimathandlingar i alla länder är hopplöst otillräckliga för att ha en chans att hindra att den globala uppvärmningen överskrider 2 grader. Det beror på att politikerna och kapitalister – näringslivet – sitter i samma båt och rör åt samma håll i full fart mot klimatruginens brant.

Det är yttersta få som har makten i samhället globalt. Det enda som kan få dem på fall är om den potentiellt mäktiga arbetarklassen sätts i rörelse med krav på bland annat klimaträttvisa, välfärd och frihet åt alla.

Facken, klimatrörelsen, rättviseaktivister och alla kämpande gräsrotter behöver förenas i gemensam kamp och bygga ett nytt, socialistiskt arbetarklassbaserat parti som kan kasta den förruttnade kapitalismen där den hör hemma – på historiens skräftipp.

Rättvisepartiet Socialisterna och Offensiv säger:

- Kamp för omedelbar grön omställning av hela samhället: produktion och distribution av varor och tjänster, bostad, energi, transport med mera.
- Massiv satsning på, forskning om och utbyggnad av gröna energikällor.
- Stoppa skövlingen av artrik och biologiskt värdefull natur för privata företags och de rikas intressen. Bevara och främja mångfald och artrikedom. Grön omställning av jord- och skogsbruk.
- Närproducerad, småskalig och grön produktion av mat – reducera animalieproduktionen och ställ om produktionen till vegetabilier. Kamp för bättre arbetsmiljö och -förhållanden för anställda inom animalie- och vegetabilieindustrier.
- Snabbtåg och stora satsningar på kollektivtrafik, inklusive att göra den gratis, istället för motorvägar och utökad bilism. Förbud mot bensin och diesel i nyproducerade fordon.
- Förstatliga de stora energibolagen, livsmedelsindustrierna, bankerna och storföretagen under demokratisk kontroll och styre underifrån för att möjliggöra en grön planerad klimatsmart ekonomi utifrån människors och naturens behov – för jobb, bostad, välfärd och trygghet för alla.

”Inga alternativ inom kapitalismen”

Elin Gauffin

Offensiv 10/7 2019

På Valfärdsalliansens stormöte i slutet av mars var Rut Elliot Blomqvist en av de mest uppskattade talarna. Hen kommer och gästföreläser på Rättvisepartiet Socialisternas sommarläger på temat ”En socialistisk plan för klimatet”.

Du har bland annat skrivit på temat ”Det ekologiska klasshatet” i tidningen Internationalen. Berätta mer!

– Andreas Malm, forskare i politisk ekologi, använde begreppet ”ekologiskt klasshat” lite i

föribgående i en bok som kom förra året. Jag fastnade för det och har funderat på vad det betyder. Hur kan vi bygga en politisk rörelse för att stoppa den sammanlänkade exploateringen av människor och natur?

– I urfolksrörelser har aktivister pratat om att de är naturen som skyddar sig själv. När vi skyddar marken och vattnet vi lever av handlar det egentligen också om att vi försvarar våra egna liv.

Berätta om ditt klimatengagemang!

– Jag arbetar bland annat med onlinemagasinet Uneven Earth. Det är ett projekt som försöker popularisera och göra tillgänglig forskning inom politisk ekologi och liknande fält och koppla samman aktivism från olika delar av världen. I höst ska vi lansera en ny sektion, ”Resurser för en bättre framtid”, där forskare och aktivister enkelt och kortfattat förklarar viktiga begrepp inom miljö rättvisa.

Vill du ge några förslag på vad du ska prata om under temat ”Socialistisk plan för klimatet”?

– Ett kortfattat svar på vad som orsakar den här skiten som vi sitter i är kapitalismen. Men det svaret behöver utvecklas mer. Nu när vänstern växer runtom i världen är det väldigt viktigt att ändå inte heja på allt som kallar sig socialism, utan vi måste från början ta strid mot de former av både revolutionär och reformistisk socialism som inte skulle leda till ett avskaffande av fåtalsmakt och rovdraft på naturen.

– Det finns så otroligt många historiska exempel att lära sig av. Dels exempel på hur socialistiska projekt som prioriterar industrialism, produktivism och nationell tillväxt har lett till fortsatt utnyttjande av människor och natur. Och dels exempel på rörelser som byggt och kämpat för en socialism baserad på feminism och antiimperialism. Vi måste tänka kritiskt och kreativt inom vänstern på vad detta innebär för våra strategier och visioner.

– Bland annat tänker jag att en socialistisk plan för klimatet måste utveckla idéer om att socialisera produktionsmedlen i mer detalj än att bara prata om det i sig som en lösning. Vilka av samhällets institutioner och teknologier kan vi ta över och använda? Vilka kan vi ta över för att bygga om? Vilka kan vi ta över för att montera ner – eller montera ner genom att blockera och förstöra? I den sista kategorin hamnar ju en stor del av fossilindustrin.

– Och så finns det mycket som vi inte kan lösa genom socialisering eftersom bra alternativ inte existerar inom kapitalismen, kanske till och med har blivit förstörda av den. Hur kan vi till exempel bygga alternativ för matförsörjning? Där finns intressanta modeller inom forskning i agroekologi och regenerativt jordbruk som socialister borde studera.

Proletären

Gör du bot och bättring för klimatet?

Ledare

Proletären 11/10 2018

I tider av klimatångest motiveras försämringar för arbetarklassen med miljöargument.

Oron för klimathotet sprider sig i samhället. Den globala uppvärmningen har blivit vår tids stora fråga. Ständigt kommer rapporter som pekar på att en omställning är nödvändig. I riksdagen tävlar partierna om att överträffa varandras klimatångest. Samtidigt sker en utarmning av den sociala tryggheten. Hur ska progressiva människor förhålla sig till denna tid av grön klasspolitik?

En samlad kår av experter slår fast att klimathotet är orsakat av koldioxid. Koldioxiden är intressant ur ett historiskt perspektiv. Användandet av kolet och oljan var grundstommen i den enorma mänskliga utveckling som skedde under 1800- och 1900-talet. Vissa forskare menar

rentav att den moderna demokratin föddes ur kolarbetarnas fackliga kamp. Det är ett intressant perspektiv när liberalerna ser de grekiska slavstaterna som civilisationens vagga.

Kolets betydelse gav en tänkvärd kontrast när FN:s miljökonferens placerades i polska Katowice, centrum för den polska kolbrytningen. Valet av plats var motsägelsefullt men även mötets agenda. Delegationerna var eniga om att kolet bör stanna i marken men de saknade lösningar för den sociala utarmning som följer i kolnedläggningens spår. Dilemmat dyker ständigt upp när klimatomställningen diskuteras.

Karl Hallding från Stockholm Environment Institute fällde följande citat i en intervju:

”Trump agerar i en marknadsekonomi där marknaden sätter gränser för dårskapen. [...] Xi har en kommandoekonomi som ungefär som Sovjetunionen en gång i tiden kan rulla ut saker som är helt kontraproduktiva både ekonomiskt och miljömässigt.”

Karl Hallding sätter fingret på ett av miljöfrågans problem. I det kapitalistiska systemet är vinsterna överordnade. När miljöåtgärder ska genomföras är den sociala rättvisan underordnad. Vilket är självklart av den anledningen att vi befinner oss i ett senkapitalistiskt samhälle som lösgjort sig ur de sociala kompromisser som präglade 1900-talet. Ett exempel var Frankrikes president Emmanuel Macrons försök att vältra över klimatomställningen på arbetarklassen och mellanskiktet.

Men att endast uppmärksamma den första delen i Karl Halldings citat är missvisande. Den andra delen är lika passande på dagens kapitalistiska värld där Kina är den drivande kraften. Det borde vara omöjligt att förneka att det världsomspännande kapitalistiska systemet är både ekonomiskt och miljömässigt kontraproduktivt.

I Ola Wongs artikel ”Jag tvivlar inte på klimatkrisen, men jag tvivlar på mediabilden”, där Karl Halldings citat finns med, pekars Kina ut som den stora miljöboven. Kinas påverkan är stor och allvarlig, men den är inte, som Ola Wong försöker framhålla, specifikt kinesisk.

Kina är för tillfället motorn i världsekonomin. Ur denna enorma ekonomi hämtar kapitalet kraften att tränga undan en kommande kris. I artikeln påpekar Ola Wong att Kinas infrastruktursatsningar var ett sätt att rädda landet undan en överproduktionskris 2008-2009. Det är dessa satsningar som idag ökat Kinas klimatavtryck.

Denna typ av satsningar kallas keynesianism och har varit socialdemokratins recept mot kapitalismens kriser, men visar sig nu omöjlig om klimatmålen ska nås.

Hur artar sig klimatengagemanget i vår del av världen? Klimatångest sammanfattar oron över vår framtida miljö. På sociala medier har ett fenomen uppstått som kallas flygskam. Begreppet grundar sig i att personer som flyger ska skuldbeläggas. I en debattartikel betecknade två professorer det som den moderna pietismen. Pietismen var en religiös riktning som byggde på en pessimistisk världsbild där den enskilde skulle göra bot och bättring för att komma närmare gud.

På samma sätt poängterar dagens upplysta klimataktivister den enskildes ansvar. Sant är att individen inte ska fräntas ansvar. Motsatsen är en determinism där den enskilde passivt ska invänta den stundande omvälvningen, vilket är främmande för marxister. Men att som många nyvakna klimataktivister acceptera kapitalismen och samtidigt avkräva den enskilde på ansvar är att försvara det rådande.

Motsatsen till de moderna pietisterna kan vi se hos Gula västarna i Frankrike. Där har rörelsen avfärdat platta skatter på drivmedel och lyft fram en offensiv lista med sociala krav.

En liknande rörelse har växt fram i Sverige under namnet Bensinupproret. I framförallt småorter blossade ilskan upp när bensinpriset steg över 17 kronor litern. Upproret har en direkt koppling till januariöverenskommelsens skatteväxling från skatt på inkomst till miljöskatter.

I uppgörelsen finns en rad försämringar för arbetarklassen som försvaras med miljöåtgärder. Vilket i praktiken stöds av Vänsterpartiet.

Ann Charlott Altstadt beskrev passande vänsterns förhållande till klimatfrågan med att de förenas i sin jakt på postsocialistiska folkmobiliserande projekt. Den analysen bekräftar delvis varför Jonas Sjöstedt övergivit Svexit med hänvisning till klimatfrågan.

När klimatfrågan bryts ner i dagspolitik visar den sig vara ännu ett samhällsproblem med klassprägel.